

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ PANEVĖŽIO RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ

2022-05-02 Nr. 4D-2022/2-128

Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė gavo Panevėžio rajono savivaldybėje, Ramygalos seniūnijos <...> name (toliau citatose ir tekste vadinama – Namas arba Būstas) gyvenančios X (toliau citatose ir tekste vadinama – Pareiškėja) skundą dėl Panevėžio rajono savivaldybės administracijos (toliau citatose ir tekste vadinama – Savivaldybė) pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai netinkamai sprendžiant Būsto remonto, piniginės socialinės paramos ir kitus klausimus (toliau vadinama – Skundas).

2. Pareiškėja Skunde, be kita ko, pažymi:

2.1. „Dabar likome keturiose, neįgali motina A. D. bei neįgali sesuo N. D. ir neįgalus brolis J. D., visi turintys sunkią negalią, darbinga aš esu viena, bet kadangi reikia pasirūpinti visais, tai į darbą išeiti labai sunku, kiek leidžia galimybės dirbu pagal individualią veiklą, bet ir čia susidūriau su nežmonišku savivaliavimu ir žvėriškumu“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

„Man yra draudžiama dirbti bet kokį darbą, o jei dirbsiu, tada grasina su ligoniais išskeldinti [...]“

„[...] tik jei paprašau kokios pagalbos, yra dvi svarbiausios man keliamos, kad kuo skubiau išsikeltume iš Būsto, ir jokių būdu man negalima eiti dirbti [...]“

Rašiau, kad parašytų raštiškai, kada mes privalome išsikelti ir kur, bet atsakymo negavau“;

2.2. „Daug kartų Savivaldybės prašiau pagalbos, kad man labai sunku pasirūpinti šildymu, kad gal skirtų kokią kompensaciją nusipirkti malkų, bet susidūriau tik su pasityčiojimu“;

2.3. Prašiau, kad paremontuotų nežmoniškai šaltą Būstą, kurio žiemą negalima pasikūrenti, nors kūrename ištisas paras, vėl baisus tyčiojimas ir prievarta, užpuolė mamą, kad pasirašytų už nepadarytus darbus.

Ramygalos seniūnas sakė, kad remontui yra paskirta 12000 eurų, bet niekas už tiek neišeis, nebent maža kriauklė rankoms nusiplauti. Mamai A. D. nepasirašius, buvo atsakyta, kad atsisakome remonto.“

„Name išpuvę grindys, peršala sienos, tualetu neturime visai, girdėjau, kad Būsto remontui buvo ir anksčiau skirtos įspūdingos sumos, už kurias niekas neišeina, tik reikalauja dėti parašus už tai, ko nėra“;

2.4. „Nesulaukė jokios pagalbos, kur galim pradėjom savo lėšomis daryti remontą, nutiesėm savo lėšomis 36 m. kanalizacijos ir vandentiekio trasos, dalies ūkinio pastato sudėjom naujus plastikinius langus ir duris, išbetonavom laiptus, jau nekalbant apie kambarius, kuriuos dažyti ir tapetuoti reikia kiekvienais metais, nes visur pelėsis, pajuoduoja sienos. Pagal galimybes iškalėm palėpių sienas, išbetonavom viralinę ir tvartą, išžvyravome garažą, sutvarkėm aplinką, prisodinom vaismedžių ir dekoratyvinių daugiamečių augalų...“;

2.5. „Mamai A. D., beveik nevaikštančiai, žadėjo padėti pritaikyti aplinką, bet niekas ir nesiruošia [...]“

3. Pareiškėja prašo Seimo kontrolierių pagalbos.

TYRIMAS IR IŠVADOS

4. Tuometis Seimo kontrolierius, išnagrinėjęs Pareiškėjos 2018–2019 metų skundus:

4.1. **2018-04-05 pažymoje Nr. 4D-2018/2-106** (toliau vadinama – Pažyma Nr. 106)

4.1.1. konstatavo:

„Pareiškėja, pagal Susitarimą, Name gyvena kartu su nuomininku ir dviem asmenimis (kurie turi negalią) [...], taigi, sprendžiant socialinio ir (arba) savivaldybės būsto nuomos nuomininkui bei su juo gyvenantiems pirmiau nurodytiems asmenims klausimus, turi būti vadovaujama ne tik [...] [Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų] nuostatomis, bet atsižvelgiama ir į Konvencijos [Neįgaliųjų teisių konvencijos] reikalavimus dėl asmenų su negalia teisės į pakankamą būstą ir į nuolatinį gyvenimo sąlygų gerinimą.“

„Savivaldybė ne kartą Name atliko remonto darbus (keitė grindis, duris, Name antrame aukšte įrengė šildymo sistemą ir kt. [...]); [...] gavusi informaciją apie galimai netinkamą Name būklę (nuomininko 2017-12-18 ir Seimo kontrolieriaus kreipimaisi [...]), turėjo atlikti Name naudojimo priežiūrą ir šio (Seimo kontrolieriaus atliekamo) tyrimo metu ėmėsi statinių naudojimo priežiūros organizavimo veiksmų, [...] nustatyta tvarka siuntė specialistų grupę apžiūrėti Namą ir nustatyti jo naudojimo būklę bei trūkumus [...], *tačiau*: [...] 3) neįvertinus Name būklės (kartu ir to, ar jis yra tinkamas naudoti), Seimo kontrolieriaus prašymu išsamiai neišanalizavę situacijos dėl galimybės nuomininkui ir kartu gyvenantiems asmenims (Pareiškėjai bei dviem šeimos nariams su negalia) išnuomoti kitą Savivaldybės būstą, kuriame būtų užtikrintos tinkamos gyvenimo sąlygos, būsto šildymas [...], nepagrįstai konstatavo, kad [...] „Savivaldybė artimiausiu metu iškeldinti šios šeimos iš išnuomoto būsto neketina“ [...], nepagrįstai šio tyrimo metu nepateikė Pareiškėjai motyvuotų paaiškinimų dėl kitų teisės aktuose numatytų galimybių nuomininkui gerinti, keisti gyvenimo sąlygas (pvz., dėl įrašymo į socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto sąlygų pagerinimą, sąrašą tvarkos, dėl galimybės prašyti, kad būtų išnuomotas mažesnio ploto laisvas socialinis būstas, dėl galimybės, Savivaldybei sutikus, keistis nuomojama gyvenamąja patalpa su kitu socialinio būsto nuomininku, ir kt.)“;

4.1.2. pripažino šį skundą pagrįstu ir Savivaldybės administracijos direktoriui pateikė rekomendacijas, tarp kurių ir aktualios Skundo tyrimui rekomendacijos: „atlikti Name naudojimo priežiūrą nustatyta tvarka, patikrinti Name patalpų temperatūrą, išsiaiškinti galimo pelėsio Name atsiradimo priežastis, pateikti Seimo kontrolieriui ir Pareiškėjai patikrinimo akto kopiją, informuoti, kokių priemonių Savivaldybė ėmėsi dėl Name tinkamos būklės užtikrinimo“; „nustačius Name būklę (jo tinkamumą gyventi), išsamiai įvertinti Savivaldybės galimybes nuomininkui ir su juo gyvenantiems šeimos nariams (ypatingai atsižvelgiant į tai, kad tarp jų yra du asmenys su negalia) išnuomoti kitą Savivaldybės būstą, kuriame būtų užtikrintos tinkamos gyvenimo sąlygos, būsto šildymas, kartu pateikiant Pareiškėjai motyvuotus paaiškinimus dėl teisės aktuose numatytų galimybių nuomininkui gerinti, keisti gyvenimo sąlygas (pvz., dėl įrašymo į socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto sąlygų pagerinimą, sąrašą tvarkos, dėl galimybės prašyti, kad būtų išnuomotas mažesnio ploto laisvas socialinis būstas, dėl galimybės, Savivaldybei sutikus, keistis nuomojama gyvenamąja patalpa su kitu socialinio būsto nuomininku, ir kt.)“ (toliau vadinama – Pažymos Nr. 106 rekomendacijos).

Savivaldybė informuodama apie Pažymos Nr. 106 rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus pranešė, kad *sudarė komisiją, 2018-04-20 (prieš tai nustatyta tvarka raštu informavusi Name gyventojus) atliko Name apžiūrą, pamatavo temperatūrą, surašė aktą. Atsižvelgus į aktą, darbams, kuriuos privalo atlikti Savivaldybė, „bus sudaroma remonto darbų lokalinė sąmata defektams pašalinti, sprendžiamas lėšų skyrimo klausimas“.*

Taip pat pažymėta, kad šiuo metu Savivaldybė neturi pasiūlyti tinkamo Pareiškėjai kito Savivaldybės būsto. Be to, apsilankymo (2018-04-20) metu, pasiteiravus Pareiškėjos ir A. D., ar, atsiradus laisvam tinkamam Savivaldybės būstui, keltusi į kitą būstą, buvo atsakyta, kad ne, čia jos pripratusios ir nenori keisti gyvenamosios vietos dėl neįgalaus sūnaus, nes tai jam sukeltų stresą.

Pažymėtina, jog laikytina, kad Pažymos Nr. 106 rekomendacijos buvo įvykdytos;

4.2. **2020-01-09 pažymoje Nr. 4D-2019/2-1282** (toliau vadinama – Pažyma Nr. 1282):

4.2.1. konstatuota, kad „Pareiškėjos skunde nurodytos problemos pirmiausia spręstinos Savivaldybėje, todėl Pareiškėjos skundo dėl Savivaldybės administracijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), sprendžiant Pareiškėjos ir kartu su Pareiškėja gyvenančių neįgalių asmenų su Būstu susijusias problemas, tyrimas yra nutrauktinas, vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 6 punkto ir 17 straipsnio 4 dalies nuostatomis [jeigu skundo tyrimo metu Seimo kontrolierius padaro išvadą, kad skundą nagrinėti tikslinga kitoje institucijoje ar įstaigoje (šiuo konkrečiu atveju – Savivaldybėje), skundo tyrimas nutraukiamas]“;

4.2.2. Savivaldybei rekomenduota:

„pateikti informaciją, kokių konkrečių priemonių ir kada Savivaldybė ėmėsi (planuoja imtis) 2019-05-22 patikrinimo metu nustatytiems ir Statinio apžiūros 2019-05-22 akte Nr. (12.31)-VT8-4 užfiksuotiems Būsto (Namo, kuriame gyvena X su kitais asmenimis) defektams (trūkumams) šalinti (jeigu jokių priemonių nebuvo imtasi (neplanuojama imtis), motyvuotai paaiškinti, kodėl“, „pateikti X ir kitiems kartu su ja gyvenantiems asmenims išsamią informaciją (paaiškinimus) raštu apie prašymo dėl socialinės paramos ar kitos socialinės pagalbos skyrimo pateikimo Savivaldybei tvarką ir reikalavimus (rašto kopiją pateikti Seimo kontrolierei)“, „Savivaldybei gavus X ir (arba) kartu su ja gyvenančių asmenų prašymą dėl socialinės paramos ar kitos socialinės pagalbos skyrimo, teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais priimti administracinį sprendimą dėl socialinės paramos (kitos socialinės pagalbos) skyrimo; informuoti apie sprendimą X (kartu su ja gyvenančius asmenis)“, „pateikti išsamius ir motyvuotus paaiškinimus, dėl kokių konkrečių priežasčių (koku teisiniu bei faktiniu pagrindu vadovaujantis) mirus X tėvui, kuris buvo Savivaldybei pateikęs 2016-03-30 prašymą dėl Būsto pritaikymo neįgaliesiems, Savivaldybė, žinodama apie kitus du šios šeimos neįgalius asmenis (X brolių ir seserį), pagal kompetenciją nesiėmė veiksmų dėl šių asmenų gyvenamojo Būsto įtraukimo į siūlomų pritaikyti būstų sąrašą ir (arba) kitų su tuo susijusių priemonių“, „pateikti X ir kitiems kartu su ja gyvenantiems asmenims išsamią informaciją (paaiškinimus) raštu apie prašymo dėl Būsto pritaikymo neįgaliesiems pateikimo ar kito tinkamo būsto suteikimo Savivaldybei tvarką ir reikalavimus (rašto kopiją pateikti Seimo kontrolierei)“, „priimti administracinį sprendimą dėl Būsto pritaikymo neįgaliesiems ar kito tinkamo būsto suteikimo X (kartu su ja gyvenantiems asmenims); informuoti apie sprendimą X (kartu su ja gyvenančius asmenis)“ (toliau vadinama – Pažymos Nr. 1282 rekomendacijos).

Savivaldybė informuodama apie Pažymos Nr. 106 rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus pranešė, kad **planuoja 2020 metais Namu remontui skirti iš biudžeto 7000 Eur. Ramygalos seniūnijos seniūnas įpareigotas už šias lėšas atlikti tokius darbus: atvesti nuotekų įvadą ir įrengti san. mazgą (boilerį, tualetą) Namu viduje**, kad, jeigu Pareiškėjos šeima kreipsis į Savivaldybę su prašymu pritaikyti Būstą neįgaliesiems, prašymas bus svarstomas teisės aktų nustatyta tvarka. Jeigu Pareiškėjos šeima kreipsis dėl Būsto pakeitimo, Savivaldybė ieškos galimybių jį pakeisti.

Savivaldybė taip pat informavo, kad Pareiškėja ir (arba) kartu su ja gyvenantys asmenys prašymo dėl socialinės paramos ar kitos socialinės pagalbos skyrimo nepateikė. Jeigu Pareiškėja ir (arba) kartu su ja gyvenantys asmenys pateiks tokį prašymą, sprendimas dėl socialinės paramos (kitos socialinės pagalbos) skyrimo bus priimtas vadovaujantis teisės aktų nustatyta tvarka ir apie sprendimą bus informuota Pareiškėja ir (arba) kartu su ja gyvenantys asmenys.

2020-01-23 raštu Nr. (8.16)SD1-244 Savivaldybė pateikė Pareiškėjai išsamią informaciją (paaiškinimus) apie prašymo dėl socialinės paramos ar kitos socialinės pagalbos skyrimo pateikimo Savivaldybei tvarką bei reikalavimus.

Be to, Savivaldybė informavo, kad Būsto pritaikymo neįgaliesiems 2016–2018 metais tvarkos aprašo 4 punkte buvo nurodyta, jog būstas pritaikomas neįgaliajam, kuriam teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatyta: specialusis nuolatinės slaugos poreikis; bet kurio tipo neįgaliojo

vežimėlio poreikis; kitų techninės pagalbos neįgaliesiems priemonių poreikis (vaikštynės, ramentai ir pan.), o kitų atvejų tuo metu apraše nebuvo numatyta. Pareiškėjos tėvas mirė 2017-03-22 ir kadangi šeimoje tokių asmenų, kurie atitiktų minėtame apraše išvardintas nuostatas, nebuvo, būstas nebuvo įtrauktas į siūlomų pritaikyti būstų sąrašą.

Savivaldybė 2020-01-23 raštu Nr. (8.16)SD1-244 pateikė Pareiškėjai išsamią informaciją (paaiškinimus) raštu apie prašymo dėl Būsto pritaikymo neįgaliesiems pateikimo ar kito tinkamo būsto suteikimo Savivaldybei tvarką ir reikalavimus.

Savivaldybė atkreipė dėmesį į tai, kad „Būsto pritaikymo neįgaliesiems tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019-02-19 įsakymu Nr. A1-103 (toliau citatose ir tekste vadinama – Aprašas), 4.4 papunktyje jau atsirado nuostata, kad būstas gali būti pritaikomas neįgaliajam, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis pirmojo lygio poreikis dėl psichikos ar proto negalios. Šio Aprašo 12 punkte nurodoma, kad neįgaliajam, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis pirmojo lygio poreikis dėl psichikos ar proto negalios, gali būti atliekami šie būsto pritaikymo darbai: balkono apsaugos nuo iškritimo (tinklų, gročių ir pan.) išskyrus balkono stiklinimą įrengimas; dujų nuotėkio signalizatoriaus įrengimas; saugos priemonių įrengimas (sienos dangos minkštinimas arba jos kietinimas, apsauginių plėvelių langams klijavimas, durų užraktų ar apsaugų įrengimas ir pan.).“

Pažymėtina, kad Savivaldybė pagal kompetenciją ir atsižvelgusi į situaciją (Pareiškėja atitinkamų prašymų Savivaldybei nebuvo pateikusi) įvykdė Pažymos Nr. 1282 rekomendacijas.

5. Seimo kontrolierė, atsižvelgusi į pirmiau nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Savivaldybę, prašydama pateikti išsamius, motyvuotus paaiškinimus, reikalingus nagrinėjant Skundą.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

6. Išnagrinėjus Savivaldybės administracijos Seimo kontrolierei pateiktą informaciją, paaiškinimus bei dokumentus nustatyta:

6.1. „Namas Pareiškėjos šeimai nuo 2016-01-04 nuomojamas susitarimo dėl Savivaldybės gyvenamųjų patalpų nuomos 2005-06-15 sutarties Nr. S1-444 pakeitimo pagrindu (2019-03-08 susitarimas dėl savivaldybės gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties pakeitimo Nr. S2-30).

Panevėžio rajono savivaldybės tarybos 2015-08-17 sprendimu Nr. T-200 „Dėl Panevėžio rajono savivaldybės tarybos 2015-03-27 sprendimo Nr. T-54 „Dėl Panevėžio rajono savivaldybės socialinio būsto fondo sąrašo ir Panevėžio rajono savivaldybės socialinio būsto, kaip savivaldybės būsto fondo dalies, sąrašo patvirtinimo“ ***Pareiškėjai nuomojamo socialinio būsto statusas pakeistas į Savivaldybės būstą, nes deklaruojamos Pareiškėjos šeimos pajamos viršijo įstatymu nustatytą metinį pajamų dydį.***“

6.2. „Darytina prielaida, kad, aiškinantis Namo naudojimo priežiūros atlikimo klausimą, reikia vadovautis [...] Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 21 punktu. Savarankiškosios savivaldybių funkcijos – statinių naudojimo priežiūros vykdymą reglamentuoja statybos techninis reglamentas STR 1.07.03:2017 „Statinių techninės ir naudojimo priežiūros tvarka. Naujų nekilnojamojo turto kadastro objektų formavimo tvarka“ (toliau citatose ir tekste vadinama – Reglamentas). „[...] įgyvendinant Reglamento nuostatas, Savivaldybė atlieka dvi funkcijas: 1) Namo naudotojo, kuriam tenka prievolė užtikrinti pastato techninę priežiūrą, ir 2) viešojo administravimo subjekto, vykdančio statinių naudojimo priežiūrą. Reglamento 32 p. nustatyta, kad vieno ir dviejų butų gyvenamųjų namų ir jų priklausinių techninę priežiūrą gali atlikti patys naudotojai, nepaskirdami statinio techninio priežiūrėtojo, o šiame punkte nurodytų statinių naudotojams kvalifikaciniai reikalavimai nekeliama, statinių ar atskirų jų konstrukcijų ir inžinerinės įrangos nuolatiniams stebėjimams ir kasmetinėms apžiūroms neprivalomos. Reglamento 105 p. nustatyta, kad kasmetinis naudojimo priežiūros periodiškumas yra privalomas tik ypatingiems statiniams, kurių požymiai apibrėžti statybos techniniame reglamente STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“, daugiabučiams gyvenamiems namams, kurių aukštingumas iki 5 aukštų imtinai

[...]. Kitų, Reglamento 105.1 ir 105.2 papunkčiuose nenurodytų statinių, naudojimo priežiūra vykdoma priklausomai nuo turimų duomenų ar (ir) informacijos apie statinio techninę būklę ir įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų laikymąsi naudojant šį statinį.

Vadovaujantis aukščiau išvardintomis Reglamento nuostatomis, Namų būklės tikrinimas 2020–2022 metais Reglamente nustatyta tvarka nebuvo įformintas, tačiau Ramygalos seniūnija [toliau citatose ir tekste vadinama – Seniūnija] turi pakankamai informacijos apie Namų techninę būklę ir ***šiam laikotarpiu vykdė arba siekė vykdyti Namų naudotojui priskirtą veiklą***.

Pažymėtina, kad, gavusi Būsto nuomininkės žodinį skundą dėl nepakankamos gyvenamųjų patalpų vidaus temperatūros, 2019-01-28 Seniūnija raštu Nr. (1.4)-S-5 „Dėl temperatūros matavimo“ pranešė apie 2019-02-01 numatomus atlikti patalpų temperatūros matavimus. Nustatyta dieną nuomininkė neįsileido Seniūnijos atstovų, todėl vidaus patalpų temperatūros matavimai nebuvo atlikti“ (2019-02-01 Panevėžio rajono savivaldybės būsto patalpų apsilankymo aktas Nr. (1.4)-BD-5).

6.3. „2018 metais vykdydama 2018-04-20 statinio apžiūros akto Nr. (12.31)-VT8-1 rekomendacijas, Ramygalos seniūnija už 704,17 Eur pakeitė senus medinius Namų II a. langus plastikiniais.

Tais pačiais metais už 800 Eur buvo nugriauti avarinės būklės ūkiniai pastatai (unikalus Nr. <...> ir Nr. <...>), pasak Pareiškėjos, kėlę pavojų Būsto nuomininkams. 2019 m. balandį 363,0 Eur sumokėta už žemės sklypo permatavimo po statinių nugriovimo ir kadastrinių duomenų tikslinimo paslaugas.

2020 m. Seniūnijai iš savivaldybės biudžeto asignavimų skirta 7 000 Eur 2019-05-22 statinio apžiūros akte Nr. (12.31)- VT8-4 užfiksuotų trūkumų šalinimui. Siekdami suplanuoti buitinių nuotėkų išvado ir sanitarinio mazgo Name įrengimo darbus, seniūnijos ir darbus vykdančios įmonės atstovai ***2020-05-11 susitiko su Pareiškėja, tačiau į Būsto patalpas nebuvo įleisti***. Priežastis – Pareiškėjos motyvas, kad karantino metu tai nėra saugu, todėl buvo susitarta dėl susitikimo po karantino.

2020-08-12 Ramygalos seniūnija telefonu kreipėsi į Pareiškėją ir į jos motiną A. D. pakartotino susitikimo darbams Būste aptarti, tačiau gavo neigiamą atsakymą. Šios aplinkybės, užfiksuotos seniūnijos surašytame 2020-08-17 (apsilankymo Būste) akte Nr. (1.4)-BD-48, yra pagrindinė priežastis, dėl kurios Būsto pagerinimui skirtos lėšos nebuvo panaudotos pagal paskirtį.

Be to, pirmiau nurodytame akte pažymėta „Atsisakius įleisti į Namą ir įrengti san. mazgą ***buvo pasiūlyta sutvarkyti grindis. Iš Būsto nuomotojos A. D. gautas neigiamas atsakymas motyvuojant, kad reikia ramybės ir bijo apsigręsti.***“

6.4. „Seniūnija negali paaiškinti, kokiam kontekste buvo pasakyta, kad remontui paskirtų 12 tūkst. Eur nepakaks remonto darbams apmokėti, t. y. „niekas už tiek neišeis“. Pareiškėja ir jos motina A. D. jau eilę metų konfliktuoja su Seniūnijos darbuotojais, nedemonstruoja geranoriškumo, konstruktyvaus bendradarbiavimo ir noro susitarti, ką patvirtina ir Seniūnijos surašyti 2021-01-04 ir 2021-08-06 būsto patalpų apsilankymo aktai Nr. (13.2)-BD-1 ir Nr. (13.2)-BD-34 [...].“

6.5. „Seniūnijos darbuotojai neigia Pareiškėjos skunde nurodytas aplinkybes, esą jie „užsipuolė mamą, kad pasirašytų už nepadarytus darbus“. Tikėtina, kad dėl tendencingai priešiško Pareiškėjos nusistatymo Seniūnijos darbuotojų atžvilgiu bendravimą su jais Pareiškėja subjektyviai vertina kaip prievartą, patyčias ar puolimą.“

6.6. „Kadangi Namai jau apie dešimtmetį yra prijungtas prie <...> k. esančio centralizuoto vandentiekio, o nuotekos į artimiausią buitinių nuotėkų tinklo šulinį yra išleidžiamos atviru būdu, tikėtina, kad Pareiškėja savo iniciatyva įsirengė kiemo vandentiekio ir nuotėkų tinklus iki vieno iš ūkinių pastatų. Tokie ***Būsto pagerinimui prilygintini darbai turėtų būti atliekami vadovaujantis Būsto nuomos sutarties (susitarimo) pagrindu, tačiau Pareiškėja nesikreipė į Savivaldybę dėl leidimo atlikti šiuos darbus***. Kiti Pareiškėjos skunde išvardinti jos iniciatyva atlikti darbai nėra tiesiogiai su būsto pritaikymu neįgaliesiems pagal jų specialiuosius poreikius susiję statybos darbai. Jie priskirtini einamajam Būsto remontui, o tokių darbų vykdymas nuomotojo lėšomis yra numatytas Būsto nuomos sutartyje.“

6.7. „Savivaldybės Socialinės paramos skyriaus vedėja V. S. 2020-02-28 lankėsi Pareiškėjos šeimoje ir paaiškino, kokius dokumentus reikia pateikti dėl būsto pritaikymo neįgaliajam, tačiau tokio prašymo nei Pareiškėja, nei jos motina nepateikė. Naudos Aprašo nuostatos Pareiškėjai paaiškintos nebuvo, nes **Pareiškėja nesikreipė dėl būsto pritaikymo.**“

6.8. „**Pareiškėja 2020-05-24 elektroniniu laišku kreipėsi į Savivaldybę su prašymu visame Name sudėti grindis.** Pareiškėjai atsakyta 2020-06-03 ir nurodyta, kad Seniūnija už 7,0 tūkst. Eur planuoja atlikti 2019-05-22 statinio apžiūros akte užfiksuotų defektų (trūkumų) šalinimo darbus – prijungti būsto nuotekų išvadą prie centralizuoto nuotekų šalinimo tinklų, Name įrengti tualetą, sumontuoti karšto vandens ruošimo boilerį. 2020 m. vykę seniūnijos atstovų bandymai suplanuoti darbus Namu viduje aprašyti“ pirmiau.“

Savivaldybės 2020-06-03 rašte Nr. (8.6) SD1-1245 nurodyta

„Pranešame, kad šių metų Panevėžio rajono savivaldybės biudžete suplanuota 7 000 eurų Jūsų nuomojamo savivaldybės būsto, esančio <...> k., Ramygalos sen., Panevėžio r. sav., remontui. Lėšos skirtos daliai 2019-05-22 statinio apžiūros akte Nr. (12.31)-VT8-4 užfiksuotų defektų (trūkumų) pašalinti. Ramygalos seniūnija, pasibaigus šalyje dėl koronaviruso plitimo įvestam karantinui, už šias lėšas numato atlikti tokius darbus – prijungti būsto nuotekų išvadą prie centralizuoto nuotekų šalinimo tinklų ir įrengti sanitarinį mazgą (tualetą, boilerį karštam vandeniui ruošti) namo viduje. **Grindų remontas galėtų būti atliekamas tik tuo atveju, jei bus sutaupyta lėšų atlikus numatomų darbų viešuosius pirkimus.**“

6.9. „**Pareiškėja 2022-01-10 pateikė prašymą, kuriame greta grindų defektų išvardinti Namu, tvarto ir garažo durų, Namu sienų defektai, įvardintas tualetu, prausimuisi skirtos patalpos trūkumas.** Savivaldybės 2022-01-18 atsakyme Pareiškėjai paaiškinta, kad Namu remontui 2022 m. skirta 12,0 tūkst. Eur savivaldybės biudžeto lėšų, už kurias bus siekiama atlikti ankstesniais metais planuotus darbus – prijungti būsto nuotekų išvadą prie centralizuoto nuotekų šalinimo tinklų, Name įrengti tualetą, sumontuoti karšto vandens ruošimo boilerį.“

Pareiškėjos 2022-01-10 prašyme ir Savivaldybės 2022-01-18 rašte Nr. (8.35) SD1-179 nurodyta:

6.9.1. Pareiškėja skundėsi Savivaldybei Skunde nurodytais klausimais. Be to, nurodyta: „Net žvyro mašinos ant kiemo neatveža, negalima iš Būsto su rateliais“; „Prašu skirti lėšų suremontuoti Būstą [...]“;

6.9.2. „Pranešame, kad šių metų Panevėžio rajono savivaldybės biudžete siūloma skirti 12 000 eurų Jūsų nuomojamo savivaldybės būsto, esančio <...> k., Ramygalos sen., Panevėžio r. sav., remontui. Už šias lėšas Ramygalos seniūnija prijungs būsto nuotekų išvadą prie centralizuoto nuotekų šalinimo tinklų, įrengs sanitarinį mazgą namo viduje ir atliks dalinį, kitų remonto darbų vykdymo metu išardytų grindų remontą. Visų grindų remontas galėtų būti atliekamas tik tuo atveju, jei tam užteks šiemet būsto remontui skirtų lėšų.“

6.10. „Nei Savivaldybės, nei atskirai socialinio ir savivaldybės būsto nuomos klausimus kuriojančio Ekonomikos ir turto valdymo skyriaus, nei Seniūnijos darbuotojai nėra draudę Pareiškėjai dirbti bet kokį darbą ar grasinę iškeldinti Būsto nuomininkus. Niekas iš minėtų institucijų nėra gavęs Pareiškėjos prašymo dėl iškeldinimo, todėl **nėra jokio juridinio pagrindo pradėti iškeldinimo procedūrą.** Būsto nuomos sutarties nutraukimo sąlygos išdėstytos [...] 2016-01-04 susitarime dėl Savivaldybės gyvenamųjų patalpų nuomos 2005-06-15 sutarties Nr. SI-444 pakeitimo. Pareiškėja pasirašė kiekvieną šio susitarimo puslapį, todėl galima teigti, kad ji yra susipažinusi su galimybe nutraukti Būsto nuomos sutartį. Bet kokius bandymus pateikti papildomus paaiškinimus Pareiškėja gali subjektyviai suprasti kaip jai daromą spaudimą išsikelti iš nuomojamo Būsto.“

6.11. „**Savivaldybė neatsakė į tikrovės neatitinkantį Pareiškėjos skundo teiginį „Pastoviai esame šantažuojami ir grasinami išsikelti, prašu parašyti raštiškai, kada ir kur išsikelti“** todėl, kad nepripažįstame šantažavimo ar grasinimo fakto, o retorinis Pareiškėjos klausimas „kada ir kur išsikelti“ nelaikytinas prašymu dėl iškeldinimo.“

6.12. „Būsto šildymo išlaidų kompensacija skiriama vadovaujantis Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymu. Prašymas-paraiška gali būti

pateikti asmeniškai, paštu, elektroniniu būdu, kai valstybės elektroninės valdžios sistemoje teikiama elektroninė paslauga, arba per atstovą.

Pareiškėja 2020–2022 metais į Savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyrių dėl būsto šildymo kompensacijos (kitam kurui – malkoms) nesikreipė, prašymo-paraiškos dėl būsto šildymo kompensacijos nepateikė. Paskutinį kartą dėl kompensacijos Būsto nuomininkai kreipėsi 2013-11-22, kompensuotos laikotarpio nuo 2013 m. spalio mėn. iki 2014 m. balandžio mėn. šildymo išlaidos.“

6.13. „***2022 m. savivaldybės biudžete paskirta 12,0 tūkst. Eur Būsto būklei pagerinti (bus įrengtas nuotekų išvadas ir sanitarinis mazgas su tūriniu vandens šildytuvu ir dušu).***“

6.14. „***Kai Savivaldybės Socialinės paramos skyrius gaus prašymą dėl būsto pritaikymo neįgaliajam, būsto pritaikymas bus organizuojamas vadovaujantis galiojančių teisės aktų nustatyta tvarka.***“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

7. Tarptautinis teisės aktas ir įstatymai

7.1. *Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvencijos* (toliau vadinama – Konvencija) ir jos Fakultatyvinio protokolo (priimti Niujorke 2006-12-13, pasirašyti 2007-03-30, ratifikuoti Lietuvos Respublikos 2010-05-27 įstatymu Nr. XI-854 ir skelbti „Valstybės žiniuose“ – 2010 m., Nr. 71-3561, įsigaliojo Lietuvoje 2010-09-17) 28 straipsnis – „1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta neįgalųjų teisę į pakankamą gyvenimo lygį sau ir savo šeimos nariams, įskaitant pakankamą maistą, aprangą ir būstą, ir ***į nuolatinį gyvenimo sąlygų gerinimą*** ir imasi atitinkamų veiksmų, kad užtikrintų ir skatintų šios teisės įgyvendinimą nediskriminuojant dėl neįgalumo. 2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta neįgalųjų teisę į socialinę apsaugą ir į šios teisės įgyvendinimą nediskriminuojant dėl neįgalumo ir imasi atitinkamų priemonių, kad užtikrintų ir skatintų šios teisės įgyvendinimą, įskaitant šias priemones: [...] d) užtikrinti neįgalųjų galimybę dalyvauti valstybės aprūpinimo būstu programose; [...]“

7.2. Vietos savivaldos įstatymo:

- 4 straipsnis – „Pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra: [...] 10) veiklos skaidrumo. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla turi būti aiški ir suprantama savivaldybės gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma; [...] 12) reagavimo į savivaldybės gyventojų nuomonę. Savivaldybės gyventojai ar jų atstovai turi teisę susipažinti su savivaldybės institucijų sprendimų projektais ir priimtais sprendimais, gauti viešus ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų ar atskirų valstybės tarnautojų darbą; 13) žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo ir gerbimo. Savivaldybės institucijų ar valstybės tarnautojų priimami sprendimai turi nepažeisti žmogaus orumo, jo teisių ir laisvių, lygių galimybių; [...]“;

- 6 straipsnis – vienos iš savarankiškųjų savivaldybių funkcijų yra: „15) savivaldybės socialinio būsto fondo sudarymas ir jo remontas, socialinio būsto nuoma“, „21) statinių naudojimo priežiūrą įstatymų nustatyta tvarka“; „43) socialinės pašalpos ir kompensacijų, nustatytų Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme, teikimas.“

7.3. *Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo* (toliau vadinama – PSPĮ):

- 5 straipsnis – „Piniginės socialinės paramos rūšys yra šios: 1) socialinė pašalpa; 2) būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos (toliau – kompensacijos)“;

- 20 straipsnis – „[...] Būstą nuomojantys bendrai gyvenantys asmenys arba vienas gyvenantis asmuo dėl piniginės socialinės paramos kreipiasi į savivaldybę, kurios teritorijoje yra nuomojamas būstas, administraciją.“

7.4. *Viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAI) 3 straipsnis* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.“

7.5. *Civilinio kodekso (toliau vadinama – CK):*

- 6.492 *straipsnis* – „1. Nuomotojas privalo savo lėšomis daryti išnuomoto daikto kapitalinį remontą, jeigu ko kita nenumato įstatymai arba sutartis. 2. Jeigu nuomotojas šio straipsnio 1 dalyje nurodytos pareigos nevykdo, nuomininkas teismo leidimu įgyja teisę atlikti kapitalinį remontą ir išieškoti remonto kainą iš nuomotojo ar įskaityti tą kainą į nuomos mokesčių arba nutraukti sutartį ir išieškoti dėl sutarties nevykdymo atsiradusius nuostolius. Šiais atvejais nuomininkas privalo pateikti nuomotojui kapitalinio remonto darbų sąmatą ir sąskaitą. 3. **Nuomininkas privalo sudaryti visas sąlygas šio straipsnio 1 dalyje numatytai nuomotojo pareigai tinkamai įvykdyti.** [...]“;

- 6.493 *straipsnis* – „1. Nuomininkas privalo laikyti išsinuomotą daiktą tvarkingą ir atlyginti daikto išlaikymo išlaidas, savo lėšomis daryti einamąjį jo remontą, jeigu ko kita nenustato įstatymai arba sutartis. 2. Nuomininkas, sužinojęs apie išsinuomoto daikto sužalojimus ar kitus rimtus trūkumus, kuriems pašalinti reikalingas neatidėliotinas kapitalinis remontas, privalo nedelsdamas apie tai pranešti nuomotojui. 3. Jeigu nuomotojas, gavęs nuomininko pranešimą, daikto trūkumų nepašalina, nuomininkas turi teisę pradėti būtinus daikto remonto darbus ir be teismo leidimo, kai tai būtina daiktui išsaugoti, apie tai pranešti nuomotojui ir vėliau pateikti atliktų darbų vertę patvirtinančius dokumentus bei pakeistas daikto dalis. Prireikus nuomininkas būtiną daikto remontą gali atlikti nuomos mokesčio sąskaita.“

8. Kiti teisės aktai

8.1. *Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintų Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių (toliau vadinama – Prašymų nagrinėjimo taisyklės) aktualios nuostatos:*

- 35 *punktas* – „Prašymus ar skundus institucijos nagrinėja ir į juos atsako pagal teisės aktais joms nustatytą kompetenciją“;

- 45 *punktas* – „Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį: 45.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš VAI 19 straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti; [...]“

8.2. *Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019-02-19 įsakymu Nr. A1-103 patvirtinto Būsto pritaikymo neįgaliesiems tvarkos aprašo (Aprašas):*

- 3 *punktas* – „3. Teisę į būsto pritaikymą turi asmenys, kuriems nustatytas neįgalumo ar darbingumo, ar specialiųjų poreikių lygis ir: [...] 3.3. specialusis nuolatinės slaugos poreikis ar specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis dėl psichikos ar proto negalios (dešimtojo pataisyto ir papildyto leidimo Tarptautinės statistinės ligų ir sveikatos sutrikimų klasifikacijos (Australijos modifikacijos sistema) F kodas) [...]“;

- 10 *punktas* – „Atsižvelgiant į Būsto pritaikymo poreikio vertinimo akte, parengtame pagal Būsto pritaikymo poreikio vertinimo akto formą (Aprašo 1 priedas) (toliau – vertinimo aktas), nurodytą būsto pritaikymo darbų poreikį ir Komisijos priimtą sprendimą tenkinti būsto pritaikymo poreikį, asmeniui gali būti perkama įranga ir (ar) atliekami būsto ir jo aplinkos pritaikymo darbai, nurodyti Galimų būsto pritaikymo darbų, įrangos ir jų įsigijimo bei keltuvų eksploatavimo išlaidų sąraše (Aprašo 2 priedas) (toliau – Sąrašas)“;

- 11 *punktas* – „Komisijos sprendimu, atsižvelgiant į individualius asmens poreikius, nustatytus pagal vertinimo aktą, **gali būti papildomai perkama kita įranga ir (ar) atliekami kiti**

būsto ir jo aplinkos pritaikymo darbai, neišvardyti Sąrašo 1 punkte, tačiau būtini asmeniui gyventi savarankiškai. [...].“

Būsto pritaikymo neįgaliesiems tvarkos aprašo 2 priede nustatyta:

- „1. Galimų būsto pritaikymo darbų ir įsigyjamos įrangos sąrašas (toliau – Sąrašas):
1.1. ***būste***: [...] 1.1.2. sanitariniai įrenginiai (unitazas, praustuvas, vonia, dušas (trapas (jei nėra techninių galimybių, dušo padėklas arba nuotekų išsiurbimo stotelė), dušo užuolaida arba viena sienelė ir užuolaida), svirtiniai vandens maišytuvai) ir jų įrengimas, perstatymas, pritaikymas, pagalbinės sienos tarp tualetų ir vonios patalpų išardymas, patalpų didinimas (nekeičiant atraminių sienų išdėstymo), pertvarų jungimas, dėl būsto pritaikymo atsiradę būtini, tiesiogiai su atliekamu būsto pritaikymu susiję apdailos ir paprastojo remonto darbai (įskaitant ventiliacijos, rankšluosčių džiovintuvo įrengimą); [...] 1.1.4. elektrinio vandens šildytuvo (ne daugiau kaip 100 litrų), jeigu centralizuotai nėra tiekiamas šiltas vanduo, pirkimas ir pastatymas; 1.1.5. slenksčių pažeminimas, išardymas, slenksčio nuolydžio įrengimas; [...] 1.1.9. turėklų pirkimas, pritvirtinimas, įvairių atramų, laikiklių pirkimas, pritvirtinimas ar pastatymas; [...] 1.1.12. balkono apsaugos nuo iškritimo (tinklų, grotų ir pan.), išskyrus balkono stiklinimą, įrengimas; 1.1.13. dujų nuotėkio signalizatoriaus įrengimas; 1.1.14. dūmų-gaisro signalizatoriaus įrengimas; 1.1.15. saugos priemonių įrengimas (sienų dangos minkštinimas, apsauginių langų plėvelių klijavimas, durų užraktų ar apsaugų įrengimas ir pan.); 1.1.16. įvairių buitinių įrenginių (skalbyklės, džiovyklės, viryklės) pastatymas ir prijungimas (išskyrus pirkimą); [...]; 1.2. ***aplinkoje***: 1.2.1. buitiniai biologiniai valymo įrenginiai ir jų montavimas, nuotekų įvado prijungimas (įskaitant medžiagas) prie buitinių nuotekų tinklo, esančio ne toliau kaip 25 metrai (arba toliau nei 25 metrai, jeigu nuotekų įvado prijungimo išlaidas, atsiradusias viršijus šį atstumą, apmoka pats asmuo, jo artimieji giminaičiai, globėjai, rūpintojai, sutuoktinis, sugyventinis, partneris ar asmens atstovas pagal įstatymą (toliau – atstovas)) iki individualaus gyvenamojo namo arba buto; 1.2.2. vandentiekio įrenginiai ir jo įvado iki gyvenamojo namo arba buto nuo vandens šulinio, gręžinio ar centralizuoto vandentiekio tinklo, esančio ne toliau kaip 25 metrai (arba toliau nei 25 metrai, jeigu prijungimo išlaidas, atsiradusias viršijus šį atstumą, apmoka pats asmuo ar atstovas) iki individualaus gyvenamojo namo arba buto, įrengimas; [...]. 2. Komisijos sprendimu, atsižvelgus į individualius asmens, turinčio teisę į būsto pritaikymą, poreikius, nustatytus įvertinus jo fizines galimybes ir nurodytus Būsto pritaikymo poreikio vertinimo akte, ***gali būti papildomai perkama kita įranga ir (ar) atliekami kiti būsto ir jo aplinkos pritaikymo darbai, neišvardyti Sąrašo 1 punkte, tačiau būtini asmeniui gyventi savarankiškai. [...].“***

8.3. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016-12-30 įsakymu Nr. D1-971 patvirtintame statybos techniniame reglamente STR 1.07.03:2017 „Statinių techninės ir naudojimo priežiūros tvarka. Naujų nekilnojamojo turto kadastro objektų formavimo tvarka“ (Reglamentas) nustatyta:

- 32 punktas – „Nesudėtingųjų statinių [...], vieno ir dviejų butų gyvenamųjų namų ir jų priklausinių [...] techninę priežiūrą gali atlikti patys Naudotojai, nepaskirdami statinio techninio priežiūrėtojo. Šiame punkte nurodytų statinių naudotojams kvalifikaciniai reikalavimai nekeliama, statinių ar atskirų jų konstrukcijų ir inžinerinės įrangos nuolatiniai stebėjimai ir kasmetinės apžiūros neprivalomos. [...]“;

- 105 punktas – „Šio Reglamento 102.2 ir 102.3 papunkčiuose nurodyti Subjektai turi atlikti šių konkrečių statinių (jo dalių) Naudojimo priežiūrą vietoje: [...] 105.3. kitų, 105.1 ir 105.2 papunkčiuose nenurodytų statinių, – ***priklausomai nuo turimų duomenų ar (ir) informacijos apie statinio techninę būklę ir įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų laikymąsi naudojant šį statinį“***;

- 108 punktas – „Priežiūros vykdytojas, tikrindamas Naudotojo atliekamą statinių techninę priežiūrą, privalo: [...] 108.3. apžiūrėti statinį ar jo dalį vietoje; 108.4. apžiūrėjus statinį ar jo dalį, nustatyti: [...] 108.4.4. padaryti išvadą apie statinio techninę būklę ir jo techninę priežiūrą atsižvelgiant į 108.2.1–108.4.3 papunkčiuose nustatytus kriterijus; 108.5. surašyti statinio techninės priežiūros patikrinimo aktą [...]; jo 1 egzempliorių įteikti (nusiųsti) Naudotojui arba techniniam priežiūrėtojui, kitą saugoti Subjekte; 108.6. nustatyti reikalavimus trūkumams pašalinti; 108.7. kontroliuoti statinio techninės priežiūros patikrinimo akte įrašytų reikalavimų įvykdymą; 108.8.

statinio techninės priežiūros žurnale ir prižiūrimų naudojamų statinių naudotojų sąrašė pažymėti apie atliktą statinio techninės priežiūros patikrinimą.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

9. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika:

- 2014-05-28 nutartis administracinėje byloje Nr. A261-610/2014 – „[...] viešojo administravimo subjektas, bet koku būdu gavęs informaciją apie galbūt padarytus pažeidimus, pagal savo kompetenciją turi patikrinti tokią informaciją, ją įvertinti ir reaguoti į ją nuostatų bei kitų teisės aktų nustatytu būdu. Tačiau tai nereiškia, kad VAI, kitų šiam ginčui aktualių teisės aktų taikymo požiūriu atsakovas privalo veikti taip, kaip to prašo besikreipiantys į juos asmenys [...]“;

- 2015-06-25 nutartis administracinėje byloje Nr. A-2150-492/2015 – „[...] nagrinėjamu atveju nepagrįstai vertino tik pareiškėjos pateikto prašymo formą, tačiau nesiaiškino jo esmės, kas lėmė formalus, nevisapusiško bei neobjektyvus, nustatytų reikšmingų aplinkybių visumos neatitinkančio sprendimo priėmimą. [...] Tarnyba turėjo pareigą spręsti pareiškėjos prašymą iš esmės [...]. Tačiau užuot spręsdama prašymą iš esmės, Tarnyba apsiribojo formaliu klausimo išsprendimu, nustatytas faktines aplinkybes neatitinkančių teisės normų pritaikymu. Tokie viešojo administravimo institucijos veiksmai, kai nesiremiamą gero administravimo principu siekiant padėti besikreipiančiam asmeniui įgyvendinti jo teises, o formaliai ir biurokратиškai vykdomos viešojo administravimo funkcijos, pripažintini neteisėtais“;

- 2015-06-26 nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2142-624/2015 – „Taip pat atsižvelgtina į gero administravimo principą, kuriuo įgyvendinama Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, reikalavimų. Gero administravimo principas reikalauja, kad valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus, veiktų rūpestingai ir atidžiai, taip pat užtikrintų, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų. Taip pat šis principas suponuoja viešojo administravimo subjekto pareigą pateikti suinteresuotam asmeniui objektyvią ir teisingą informaciją jį dominančiu klausimu (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2012-10-04 nutartį administracinėje byloje Nr. A502-134/2012; 2013-3-26 nutartį administracinėje byloje Nr. A756-708/2013; 2015-05-14 nutartį administracinėje byloje Nr. A-1316-756/2015).“

Tyrimo išvados

10. Apibendrinus Skunde nurodytas aplinkybes, konstatuotina, kad Pareiškėja skundžiasi tuo, kad „Man yra draudžiama dirbti bet kokią darbą, o jei dirbsiu, tada grasina su ligoniais iškeldinti [...]“; „Rašiau, kad parašytų raštiškai, kada mes privalome išsikelti ir kur, bet atsakymo negavau“; „Daug kartu Savivaldybės prašiau pagalbos, kad man labai sunku pasirūpinti šildymu, kad gal skirtų kokią kompensaciją nusipirkti malkų, bet susidūriau tik su pasityčiojimu“; „Prašiau, kad paremontuotų nežmoniškai šaltą Būstą, kurio žiemą negalima pasikūrenti, nors kūrename ištisas paras, vėl baisus tyčiojimas ir prievarta“; „užpuolė mamą, kad pasirašytų už nepadarytus darbus“; „Ramygalos seniūnas sakė, kad remontui yra paskirta 12000 eurų, bet niekas už tiek neišeis, nebent maža kriauklė rankoms nusiplauti. Mamai A. D. nepasirašius, buvo atsakyta, kad atsisakome remonto“; „Name išpuvę grindys, peršala sienos, tualetu neturime visai, girdėjau, kad Būsto remontui buvo ir anksčiau skirtos įspūdingos sumos, už kurias niekas neišeina, tik reikalauja dėti parašus už tai, ko nėra“; „Mamai A. D., beveik nevaikštančiai, žadėjo padėti pritaikyti aplinką, bet niekas ir nesiruošia [...]“ (pažymos 2 punktas).

11. Apibendrinus teisės aktų reikalavimus ir teismų praktiką (pažymos 7–9 punktai) konstatuotina, kad vadovaujantis / remiantis:

11.1. Vietos savivaldos įstatymu (pažymos 7.2 punktas), VAI (pažymos 7.4 punktas), Prašymų nagrinėjimo taisyklėmis (pažymos 8.1. punktas) ir teismų praktika (pažymos 9 punktas):

11.1.1. vienos iš savarankiškųjų Savivaldybės funkcijų yra savivaldybės socialinio būsto fondo sudarymas ir jo remontas, socialinio būsto nuoma, statinių naudojimo priežiūra, piniginės socialinės paramos teikimas;

11.1.2. Savivaldybės pareigūnai jiems priskirtas funkcijas turi vykdyti pagal nustatytus veiklos principus: veiklos skaidrumo (Savivaldybės veikla turi būti aiški ir suprantama savivaldybės gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma), reagavimo į savivaldybės gyventojų nuomonę, žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo ir gerbimo bei kitus principus (Savivaldybės pareigūnų priimami sprendimai turi nepažeisti žmogaus orumo, jo teisių ir laisvių), įstatymo viršenybės, objektyvumo (veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs), išsamumo (Savivaldybės valstybės tarnautojai į asmenų prašymus turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydami visas jų nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindami prašymų turinį) ir kt.;

11.1.3. Savivaldybės pareigūnai Pareiškėjos 2020-05-24 ir 2022-01-10 prašymus (toliau kartu vadinami – prašymai) turėjo išnagrinėti pagal jų kompetenciją ir prašymų turinį, patikrindami juose nurodytas aplinkybes ir pateikdami išsamius atsakymus Pareiškėjai dėl juose keliamų problemų;

11.1.4. neišsiaiškinus prašymų esmės, veikiant nerūpestingai ir neatidžiai, jų nagrinėjimas gali būti formalus, nevisapusiškas bei neobjektyvus, gali nulemti nustatytų reikšmingų aplinkybių visumos neatitinkančio sprendimo priėmimą, objektyvios ir teisingos informacijos Pareiškėją dominančiais klausimais nepateikimą. Tokie viešojo administravimo institucijos veiksmai, kai nesiremiam gero administravimo principu siekiant padėti besikreipiančiam asmeniui įgyvendinti jo teises, o formaliai ir biurokратиškai vykdomos viešojo administravimo funkcijos, pripažintini neteisėtais;

11.2. Konvencija (pažymos 7.1 punktas) – pripažįstama asmenų su negalia teisė į pakankamą gyvenimo lygį sau ir savo šeimos nariams, įskaitant pakankamą būstą, ir į nuolatinį gyvenimo sąlygų gerinimą;

11.3. CK (pažymos 7.5 punktas), Reglamentu (pažymos 8.3 punktas):

11.3.1. Savivaldybė privalo savo lėšomis daryti išnuomoto Namų kapitalinį remontą, jeigu ko kita nenumato įstatymai arba sutartis, nuomininkas privalo sudaryti visas sąlygas pirmiau nurodytai Savivaldybės pareigai tinkamai vykdyti, laikyti išsinuomotą Namą tvarkingą ir atlyginti Namų išlaikymo išlaidas, savo lėšomis daryti einamąjį jo remontą, jeigu ko kita nenustato įstatymai arba sutartis, nuomininkas, sužinojęs apie Namų sužalojimus ar kitus rimtus trūkumus, kuriems pašalinti reikalingas neatidėliotinas kapitalinis remontas, privalo nedelsdamas apie tai pranešti Savivaldybei;

11.3.2. Savivaldybė atlieka statinių naudojimo priežiūrą nustatyta tvarka, taigi, Savivaldybė Namų naudojimo priežiūrą turėjo vykdyti „priklausomai nuo turimų duomenų arba (ir) informacijos apie statinio techninę būklę ir įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimų laikymąsi naudojant šį statinį“, t. y. ir gavusi informaciją apie Namų būklę, nurodytą Pareiškėjos prašymuose. Savivaldybė turėjo patikrinti šiuose prašymuose nurodytas aplinkybes, susijusias su Būsto būkle, akte pateikti reikalavimus dėl Būsto būklės trūkumų šalinimo ir pan.;

11.4. PSPĮ (pažymos 7.3 punktas) – piniginei socialinei paramai (pvz., išlaidų šildymui kompensacija) gali būti teikiama pateikus Savivaldybei atitinkamą prašymą;

11.5. Aprašu (pažymos 8.2 punktas):

11.5.1. „Teisę į būsto pritaikymą turi asmenys, kuriems nustatytas neįgalumo ar darbingumo, ar specialiųjų poreikių lygis ir specialusis nuolatinės slaugos poreikis ar specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis dėl psichikos ar proto negalios;

11.5.2. atsižvelgiant į Būsto pritaikymo poreikio vertinimo akte nurodytą būsto pritaikymo darbų poreikį ir Komisijos priimtą sprendimą tenkinti būsto pritaikymo poreikį, asmeniui gali būti perkama įranga ir (ar) atliekami būsto ir jo aplinkos pritaikymo darbai, nurodyti Galimų būsto pritaikymo darbų, įrangos ir jų įsigijimo bei keltuvų eksploatavimo išlaidų sąraše. Komisijos sprendimu, atsižvelgiant į individualius asmens poreikius, nustatytus pagal vertinimo aktą, gali būti

papildomai perkama kita įranga ir (ar) atliekami kiti būsto ir jo aplinkos pritaikymo darbai, neišvardyti sąrašo 1 punkte, tačiau būtini asmeniui gyventi savarankiškai.

12. Apibendrinus šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad **nagrinėjamu atveju Savivaldybės pareigūnai** ėmėsi priemonių 2019-05-22 statinio apžiūros akte Nr. (12.31)-VT8-4 užfiksuotų Namo trūkumų šalinimui, tačiau Pareiškėjai neįsileidus Savivaldybės pareigūnų į Būstą neturėjo galimybės panaudoti 2020 metais skirtų 7000 eurų buitinių nuotėkų išvado, sanitarinio mazgo Name įrengimo arba Būsto grindų sutvarkymo darbams (pažymos 6.3 punktas), 2021 metais du kartus nebuvo įleisti į Būstą gavus žodinius Pareiškėjos nusiskundimus dėl Būsto būklės (2021-01-04 ir 2021-08-06 būsto patalpų aplankymo aktai Nr. (13.2)-BD-1 ir Nr. (13.2)-BD-34; pažymos 6.4 punktas), 2022 m. savivaldybės biudžete paskirta 12,0 tūkst. Eur Būsto būklei pagerinti (nuotekų išvado ir sanitarinio mazgo su tūriniu vandens šildytuvu ir dušu įrengimas), **tačiau nepagrįstai, nesilaikydami viešojo administravimo bei vietos savivaldos principų reikalavimų, netinkamai nagrinėjo Pareiškėjos prašymus:**

12.1. gavę šiuos prašymus (pvz., 2022-01-10 prašymą), nepagrįstai pagal juose pateiktą informaciją dėl Būsto būklės nesiėmė statinių naudojimo priežiūros veiksmų Reglamente nustatyta tvarka (akte neužfiksavo Namo būklės, nepateikė reikalavimų dėl trūkumų šalinimo ir pan.);

12.2. nepagrįstai nepatikrino visų 2022-01-10 prašyme nurodytų aplinkybių, neišnagrinėjo šio prašymo pagal jo turinį, neatsakė į visas šiame prašyme keltas problemas dėl Būsto pritaikymo neįgaliesiems (kartu nepaaiškino naujų, aktualių Pareiškėjai Aprašo nuostatų), dėl kompensavimo už Būsto šildymą (turėjo informuoti apie prašymų Savivaldybei šiais klausimais pateikimo tvarką, formą, pateikti pavyzdines, standartines prašymų formas ir pan.), dėl žvyro Namo kiemui, dėl Pareiškėjos nuomonės Savivaldybės pareigūnų galimų teiginių (dėl iškeldinimo, draudimo dirbti, vertimo pasirašyti už neatliktus darbus ir pan.) klausimais, pateikė kartotinio turinio Savivaldybės atsakymą, kaip ir į 2020-05-24 prašymą (pažymos 6.8, 6.9, 6.11 punktai).

13. Apibendrinus pirmiau pateiktas išvadas konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju Savivaldybės pareigūnai veikė nerūpestingai ir neatidžiai, nepateikė visapusiškos informacijos Pareiškėjai, kad ji galėtų tinkamai įgyvendinti jos teises, veikė formaliai ir biurokратиškai, nesilaikė gero administravimo principo reikalavimų, taigi, pažeidė Pareiškėjos teisę į gerą viešąjį administravimą, todėl, vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, darytina išvada, kad Pareiškėjos skundas dėl Savivaldybės pareigūnų veiklos (neveikimo) **pripažintinas pagrįstu.**

14. **Kartu Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį:**

14.1. **Savivaldybės** – Savivaldybei Seimo kontrolierės prašymu šio tyrimo metu pateikus paaiškinimus dėl, Pareiškėjos nuomone, buvusių Savivaldybės pareigūnų teiginių (pvz., pažymos 6.10 ir kt. punktai), rekomendacija dėl kartotinio jų aiškinimo Pareiškėjai neteiktina, tačiau Savivaldybei rekomenduotina atlikti statinių naudojimo priežiūros funkciją Reglamente nustatyta tvarka, Pareiškėjai raštu suteikti išsamią informaciją dėl Būsto pritaikymo neįgaliesiems, dėl kompensavimo už Būsto šildymą prašymų pateikimo tvarkos, kartu pateikiant nustatytas prašymų formas arba tokių prašymų pavyzdžius, taip pat atsakyti Pareiškėjai dėl galimybės Namo kiemą padengti žvyru ir kt.;

14.2. **Pareiškėjos:**

14.2.1. teisę į būsto pritaikymą turi asmenys, kuriems nustatytas neįgalumo ar darbingumo, ar specialiųjų poreikių lygis ir specialusis nuolatinės slaugos poreikis ar specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis dėl psichikos ar proto negalios, atsižvelgiant į individualius asmens poreikius, nustatytus pagal vertinimo aktą, gali būti papildomai perkama kita įranga ir (ar) atliekami kiti būsto ir jo aplinkos pritaikymo darbai, neišvardyti sąrašo 1 punkte, tačiau būtini asmeniui gyventi savarankiškai (pažymos 8.2 punktas);

14.2.2. nuomininkas privalo sudaryti visas sąlygas Savivaldybės pareigūnams vykdyti Namo remonto darbus (pažymos 7.5 punktas).

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

15. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, X skundą dėl Panevėžio rajono savivaldybės administracijos pareigūnų veiklos (neveikimo) pripažįsta pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

16. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 ir 17 punktais, Seimo kontrolierė *Panevėžio rajono savivaldybės administracijos direktoriui* rekomenduoja:

16.1. atlikti Namų naudojimo priežiūrą Reglamente nustatyta tvarka, pateikti Seimo kontrolieriui ir Pareiškėjai patikrinimo akto kopiją su nustatytais reikalavimais Namų būklės trūkumams šalinti, informuoti, kokių priemonių Savivaldybė imsis dėl naujame akte fiksuotų Namų būklės trūkumų pašalinimo;

16.2. kartotinai išnagrinėjus Pareiškėjos 2022-01-10 prašymą raštu suteikti Pareiškėjai išsamią informaciją dėl Būsto pritaikymo neįgaliesiems, dėl kompensavimo už Būsto šildymą prašymų pateikimo tvarkos, kartu pateikiant nustatytas prašymų formas arba tokių prašymų pavyzdžius, taip pat atsakyti Pareiškėjai dėl galimybės Namų kiemą padengti žvyru (Seimo kontrolieriui pateikti atsakymo Pareiškėjai kopiją);

16.3. informuoti Seimo kontrolierę apie 2022 metais atliktus Būsto remonto darbus (kartu pranešant apie 12 000 eurų panaudojimą šiems darbams atlikti).

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašytume pranešti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., ne vėliau kaip per 30 dienų nuo rekomendacijos gavimo dienos.

Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė